

Bajzátth Sándor – Tóth Eszter Zsófia – Rácz József

AZ ABIGÉL-JELENSÉG

„Én most is lázadó vagyok, az egész iránt, ami van.”

Szabó László, alias Abigél:¹ az első fiataikorú, akit Magyarországon az 1978. évi IV. törvény Btk 282. § (1) bekezdése alapján „visszaélés kábítószerrel”, valamint magánokirat-hamisítás (Btk 276. §) tényállások alapján két év hat hónap letöltendő szabadságvesztésre ítélték.² Annyi történt, hogy hamis receptekre gyógyszereket váltott ki, hogy „azok bódító hatását élvezze”. A börtönben legszívesebben a Pink Floydtól a *The Wallt* hallgatta és álomnaplót vezetett.³ A börtönből két év után szabadult, mivel a börtönben tűz ütött ki, és ő hőiesen meggátolta a továbbterjedését. Az 1980-as években több eljárást is indítottak ellene, akár-csak az első esetben, magánokirat-hamisításért és kábítószerrel való visszaélésért.⁴

Abigél neve fogalom. A korabeli fiatalok számára a szabadságvágyat jelképezte, amelyet a '80-as évek elején bódító szerek használatával élhettek meg. A rendészeti diskurzusokban ő volt az a megtevédt, deviáns fiatal, aki ellen harcolni kellett. Olyannak látták, mint az 1960-as években a galeritagokat. Bár nem vágták le a haját, rendszeresen megrendszabályozták. Mielőtt részletesen megismerkednénk Abigél történetével, tekintsük át röviden, amit érdemes tudni a szocialista időszak kábítószerhelyzetéről. A probléma intézményesülését mutatja, hogy az első drogfogyasztó csoportokról az 1960-as évek végén írtak jelentéseket. Magyarország 1965-ben csatlakozott az egységes kábítószer-egyezményhez.⁵ Míg az évtized elején-közepén a galeri- és hippijelenség számított devianciának, a hangsúly az évtized végére áttevődött a kábítószer-fogyasztásra. Magyarországon az első, kábítószer-fogyasztáshoz köthető olyan haláleset, amelyben a rendőrség a halál okát ragasztószippantás miatti fulladásban határozta meg, 1969-ben történt.⁶ Az „Imádom az LSD-t” feliratú kitűzőt viselő fiatalok számára, akik hosszú hajuk és farmer-nadrágjuk miatt nem juthattak be az Ifiparkba, az ellazulás kemény droggal – és nem alkohollal vagy gyógyszerekkel – csak álom maradt. A szocialista időszakban a bódultságot különféle gyógyszerekkel, alkohollal, az 1980-as évek közepétől mákteaivással érték el. Csak külföldi kapcsolatokkal rendelkező értelmiségiek vagy diplomatagyerekek, esetleg

¹ Született 1959. január 25-én Budapesten. Anyja neve Rátz Valéria. Szakcsoporthag. Lakik: XI. Puskás Tivadar u. 8. fsz. 1.

² A vizsgálati anyag 1147 oldalt tett ki. A vád kábítószeres bünszövetkezés volt. Lásd SESZTÁK Ágnes: *Szombat este harapunk*, Magyar Ifjúság 1985. november 15.

³ *Uo.*

⁴ Összesen hat eljárást indítottak ellene 1986-ig. Három alkalommal volt büntetve, összesen 4 évet töltött börtönben. Budapest Főváros Levéltára [a továbbiakban: BFL] XXIV-1. BRFK, 161. doboz.

⁵ *A kábítószerek világa*, Országos Kémiai Biztonsági Intézet – Egészségügyi Toxikológiai Szolgálat, Budapest, 2006, 14.

⁶ LÉVAY Miklós: *Drogpolitika Magyarországon*, 2010. május 6-i előadás.

merész „disszidens rokonokkal” bírók juthattak hozzá egy-egy LSD-bélyeghez vagy marihuánához. A „galeribűnözés” felszámolása helyett a rendőrség figyelme egyre inkább a kábítószeresek felé fordult. Ennek oka az is lehetett, hogy a korabeli magas rangú magyar rendőrök rendszeresen jártak külföldre és tanulmányozták az ENSZ kábítószer-politikáját. Aktuális is volt a téma, mivel 1971. június 17-én Richard Nixon, az USA elnöke meghirdette a „War on drug”-ot, az illegális drogkereskedés elleni kampányát. Már nem galeriket, hanem recepthamisítókat kerestek, és a „társas elkövetők” ellen küzdöttek.⁷

A kábítószer-használatot tehát a szocialista időszakban rendőrségi kérdésként kezelték, így elmaradt a megelőzést-gyógyítást-rehabilitációt szolgáló intézményrendszer kialakítása. A deviánsnak tartott jelenség egyik gyökerét az 1968-as mozgalmakhoz, a diáklázadásokhoz, az úgynevezett hippi életszemlélet megjelenéséhez is köthették. Kutatások szerint a témával foglalkozó első tudományos előadás 1972-ben hangzott el, az első szaktudományos cikk Kisszékelyi Ödön orvos-pszichiáter tollából 1973-ban jelent meg.⁸ Elsőként ő hívta fel a pártvezetők figyelmét 1974-ben arra, hogy budapesti fiatalok mintegy 70 fős csoportja milyen módszerekkel kábítja el magát. Az orvos állami intézkedést sürgetett.⁹ Az Alkoholizmus Elleni Országos Bizottság 1974-ben alakította meg toxikománia elleni munkacsoportját. A fent említett jelentés hatására is 1977-ben az Állami Ifjúsági Bizottság határozatot hozott *Tájékoztató és intézkedés a ragasztószerszippantásról* címmel. A minisztertanács a Btk 1978-as módosításában „visszaélés kábítószerrel” és „kóros szenvedélykeltés” tényállásként szerepeltette a kábítószer-fogyasztást.¹⁰ 1978-ban a kábítószer-csempészet hatékonyabb megelőzésére és felderítésére az Országos Rendőr-főkapitányság (ORFK) Bűnügyi Csoportfőnökség népgazdaság és társadalmi tulajdonvédelmi alosztályán belül idegenforgalmi alosztály szerveződött. Kisszékelyi Ödön 1979-ben védte meg kandidátusi értekezését a témában. A Budapesti Rendőr-főkapitányságon (BRFK) 1981-ben hozták létre a hamisvaluta- és kábítószercsoportot, 1982-től a kábítószer-ellenes harcot az Interpol budapesti irodáján keresztül koordi-

⁷ BFL XIX-B-14, ORFK 281. doboz: A fiatalok bűnözés alakulása 1978. évben. 1976-ban 20 bűnöző galerit 235 taggal, 1977-ben 13 bűnöző galerit 77 taggal számoltak fel. Ezzel szemben 3700 csoportos elkövetést (2-3 fiatal együtt) derítettek fel.

⁸ József RÁCZ: *Drug use by the Members of Youth Subculture in Hungary*, The International Journal of the Addictions 1992/3., 300.

⁹ Magyar Országos Levéltár [a továbbiakban: MOL] M-KS 288. f. 21/1974. cs. 5. ó. e. (MSZMP KB Párt- és Tömegszervezetek Osztálya).

¹⁰ 1978. évi IV. törvény (a Büntető Törvénykönyv módosítása), 282. § (1) visszaélés kábítószerrel: „Aki a hatósági előírások megszegésével kóros élvezetre alkalmas kábítószer készít, megszerez, tart, forgalomba hoz, az országba behoz, onnan kivisz, vagy az ország területén átvisz, büntetett követ el és egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.” Minősített esetek voltak: üzletszerűen, bűnszövetségben, jelentős mennyiségre, értékre elkövetve. Btk 283. §: kóros szenvedélykeltés: „Aki tizennyolcadik életévét be nem töltött személynek kábító hatású anyag vagy szer kóros élvezetéhez segítséget nyújt, vagy öt arra rábírní törekszik, vétséget követ el, és egy évig terjedő szabadságvesztéssel, javító-nevelő munkával vagy pénzbüntetéssel büntetendő.” Az 1961. évi V. törvényben még nem szerepelt a „kóros szenvedélykeltés” tényállás. A visszaélés kábítószerrel büntetési tétele maximum egy év letöltendő szabadságvesztés volt, és a minősített esetek között nem szerepelt a jelentős mennyiségre, értékre elkövetés, a visszaesés azonban igen. Míg 1978-tól a minősített eset büntetési tétele 2–8 év lehetett, 1961–1978 között maximum 3 év letöltendő szabadságvesztés.

nálta a rendőrség. A rendészeti felügyeletet az ORFK Igazgatásrendészeti Csoportfőnökség Rendészeti Osztálya keretén belül működő Kábítószerket Ellenőrző Központi Szerv gyakorolta.¹¹ 1986. július 1-jéig az Állami Ifjúsági Bizottság titkársága foglalkozott a kábítószerkérdéssel, 1987-ben hozták létre az Alkoholizmus Elleni Állami Bizottság kábítószer-problémával foglalkozó albizottságát.¹²

Az 1970-es évek végén, az 1980-as évek elején a középiskolások 1,6–4 százaléka ivott gyógyszerre vagy szipuzott. Lénárd Krisztina kutatási eredményei szerint 1980-ban 13, 1981-ben 31, 1982-ben 50, 1983-ban 32, 1984-ben 54, 1985-ben 46 főt ítétek el Magyarországon kábítószerrel visszaélés miatt. A BKE Szociológiai Tanszékének 1985-ös kutatása szerint Budapesten 498 fiatal közül 6 százaléka szipuzott már és 9,6 százaléka ivott gyógyszerre.¹³

Kisgyörgy Éva és Peller László kutatásai szerint az 1970-es évek elején 150–200, az 1980-as évek elején 10 ezer, az 1980-as évek közepén kb. 30 ezer fő próbálta ki a drogot Magyarországon; rendszeres fogyasztó ezen narkománok 2,5–5 százaléka volt.¹⁴ A leszoktatás módszerei a drogról az alkoholelvonáshoz voltak hasonlóak, csak elsősorban a fizikai függőségtől próbálták megszabadítani az érintetteket. Működött ilyen elvonó részleg például a Róbert Károly körüti kórházban. Kisszékelyi Ödön lengyel példa nyomán alternatív leszoktatási módszerek, így foglalkoztatók létrehozását szorgalmazta. Tisztán szipuzásból eredő haláleset csak 1985 első öt hónapjában 36 volt Budapesten. A kábítószer-ellenes harcot egészségügyi feladattá az 1972. évi II. törvény, az Egészségügyi törvény 37. §-a tette. A kábítószer-használatot a szocialista időszak egészében elsősorban rendészeti kérdésként kezelték. Az 1979. évi 25. törvényerejű rendelet hirdette ki a bécsi, 1971-es Pszichotróp Egyezményt, melyhez Magyarország is csatlakozott.

A kábítószer-elvonást általában kórházi elmeosztályon, maximum 6 hónap időtartam alatt folytatták le. Az 1980-as évek közepére azonban Csongrád és Baranya megyében drogcentrumokat is létrehoztak, ahol párhuzamosan zajlott ambuláns és kórházi kezelés is. Ekkoriban a kábítószer-fogyasztó fiatallal enyhébb esetben a kerületi nevelési tanácsadóban foglalkoztak, súlyosabb esetben a gyermek-ideggondozóban. Mérgezés esetén kórházi toxikológiai osztályra kerültek, zavart viselkedés esetén pszichiátriai osztályra. 1985–1989 között 1587 beteget kezeltek kábítószer-problémákkal a budapesti Korányi kórház baleseti belosztályán. Az Alkoholizmus Elleni Állami Bizottság drog-albizottsága programot dolgozott ki a drogkérdés kezelésére, és 1989-ben konferenciát rendeztek a narkomániáról Lillafüreden.¹⁵

¹¹ Az Idegenforgalmi Osztályon 1980-ban 306-an, 1983-ban 387-en dolgoztak. Lásd BFL XIX-B-1-x (országos és főkapitányi értekezletek), az 1985. február 22-i értekezlet anyaga.

¹² MOL XIX-B-1-ai (BM miniszteri közvetlen iratok): 1-a-74/1987. (324. d.): Előterjesztés az Alkoholizmus Elleni Állami Bizottság számára. Javaslat kábítószer-problémával foglalkozó albizottság létrehozására.

¹³ LÉNÁRD Krisztina: *Visszaélés kábítószerrel*, http://static.saxon.hu/websys/datafiles/N/21/21750_visszaeles_kabitoszerrel.pdf.

¹⁴ KISGYÖRGY Éva – PELLER László: *Tékozlók vagy eltékozoltak?*, Alkoholológia 1987/3.

¹⁵ KOCSIS Pirooska: *A rendszerváltozás hatása a kábítószerfogyasztásra*, Archivnet 2010/6., www.archivnet.hu/hetkoznapok/a_rendszervaltozas_hatasa_a_kabitoszerfogyasztasra.html.

A szocialista időszak egészében a kábítószer-problémát tabusították, az ezzel kapcsolatos szociográfiákat, mint például Géczi János *Vadnarancsok* című alkotását betiltották, majd évekig a kiadói asztalfiókban hevertették.¹⁶ Ez utóbbi sorsra jutott Boros István és Vértessy Péter *Narkó-blues* című kötete is, amely csak 1986-ban jelent meg.¹⁷ Vicsek Ferenc és Vitézy László dokumentumfilmjét, mely az *Úgy érezte, szabadon él* címet viselte, csak a rendszerváltás évében, 1989-ben vetítették a mozik.¹⁸

A szocialista időszakban a deviánsnak tartott fiatalokat előszeretettel ábrázolták olyanoknak, akik sérült családi háttérrel rendelkeznek. A hivatalos beszédmód szerint minden baj gyökere a nem ideálisnak tartott család volt: ez lehetett a korszak beszédmódjában csonka család, ahol egyedülálló vagy elvált szülő nevelte a gyermeket. A korabeli közbeszédben érthetetlennek tartották a belügyes vagy erőszakszervezetben dolgozó szülők gyermekeinek esetleges lázadását is. A lázadás többnyire szimbolikus volt: az öltözetben fejeződött ki. Például a katonai lakótelepen mindenki elrettenve beszélt a tábornok fiáról, aki punk lett. A belügyes szülők elleni lázadásnak persze az is lehetett az alapja, hogy – ha igaz volt, ha nem – úgy vélték, a szülők szigorúbban próbálták fogni gyermekeiket, testi fenyegetés is előfordulhatott nevelési eszközként. Azonban a gyermekeket védettnek is tartották: esetleges lázadásuk miatt a befolyásos apa kimenthette őket.

Seszták Ágnesnek a már említett, a Magyar Ifjúságban 1985-ben megjelent cikke szerint Abigél mítosszá vált. Az „Abcinak” is becézett fiú „hosszú, fehér bundában, fekete zsinóros mentében, rézsarkantyús csizmában, vállára omló gyűrűs hajjal, fehérre meszelt arccal, feketére kencézett kék szemekkel” jelenségnek számított a ’80-as évek elejének Budapestjén. Ez csak az egyik volt identitási közül. Máskor bőrruhában, rohamsisakban és géppisztollyal a nyakában rohagált, de előfordult olyan is, hogy csíkos nadrágban, csíkos kabátban vagy Amanda Learnak öltözve, fején parókával bukkant fel. „Minden ember más akar lenni, de nem meri vállalni” – válaszolta az újságíró kérdésére, miért öltözött be.¹⁹ Ő megtette. Akárcsak a Nagyfa galeri tagjainál, nála is hangsúlyozták a hivatalos szervek azt a motívumot, hogy rendszerellenes nézeteket hangoztat. Rácz József 1984-es, Abigéllal készített interjújából a világra érzékeny, önmagát kereső fiatalember képe bontakozik ki, aki gyermekkorától kezdve tehetségesen rajzolt. „Én állandóan szeretek első lenni mindenben, az ügyeletes jófej” – mondta. Hangsúlyozta, hogy ő a Vízöntő jegyében született, és jellemzőnek érzi magára a csillagjegyet. Ez azért is érdekes, mert a korszakban nem számított a hivatalos beszédmód által támogatottnak az asztrológia. Az interjúból kiderül az is, hogy édesapja esztergályos volt, szülei 18 éves korában elváltak. A tudatmódosító szereket saját elmondása szerint 13 és fél évesen, a

¹⁶ GÉCZI János: *Vadnarancsok*, Szépirodalmi, Budapest, 1982.

¹⁷ BOROS István – VÉRTÉSSY Péter: *Narkó-blues*, Szépirodalmi, Budapest, 1986.

¹⁸ A film címe a Beatrice *Nagyvárosi farkas* című számának egy sora. „Egyszer volt, hol nem volt, még a külvárosi tengeren is túl / volt egyszer egy farkaskölyök, hallgasd meg történetét! / Elunta a szülei meséjét, a meddő vitakozást, / elsőkött otthonról végleg, hogy elkezdjén egy új mesét. / Mesét? / Elment a városba, metróra szállt, kutyába sem vették! / Az aluljáróban kergette a sintér, kutyának nézték. / Jó pénzárt elmehetett volna ugatni egy ház körül. / Rákapt az italra és úgy érezte szabadon él!”

¹⁹ SESZTÁK: *I. m.*

Bartók Béla úti pinceklubban próbálta ki először. Ezt az élményt vele készített interjúnkban is felidézte:

Úgy kezdődött, hogy elég rendezetlen gyerekkorom volt az apám miatt. Kicsit szigorú volt hozzám. Untam. El-eljárogattam, próbáltam keresni olyan társaságot, amiben jól érzem magam. 13-14 lehettem, amikor valahogy lekerültem egy Bartók Béla úti pinceklubba. A Bartók Béla úton volt a Feneketlen-tó mellett a sarkon. Ez 1973-ban történt. [...] Hippi társaság volt. Valakik csináltak valamit a sarokban és úgy oda-keveredtem, valami tabletták voltak. És akkor kérdeztem, mi ez és akkor mondták, el fogsz így, meg úgy meg amúgy. Mondom, akkor jól van, akkor egyet. És ez volt a Parkán. És a Parkán olyan volt, hogy tudatkiesésed [lett tőle], mintha nem lennél ott. Viszont ez azért tetszett, mert kiragadott abból az érzésből, ami otthon történt velem.

A Parkánt – mivel kivonták a forgalomból – hamarosan felváltotta a Gracidin Abigélnél is. A gracidines társaságban szívott először füvet:

A Gracidin inkább a pörgősebb típusú embereket hozta össze. A Pauer Henriknek volt egy brigádja, ott ahol ő lakott. Az egyik srácot úgy hívták, Kopó. Ő hozott egyszer pár szál megsodort füvet. Akkor annyit tudtunk, hogy van ilyen fű. Láttuk az Eper és vért és a többi ilyen filmet. Volt az a Milos Forman film, az Elszakadás. Én egyedül szívtam el az első füves cigit, nem akartam beavatni senkit, hátha baj lesz. Moziba mentünk. Az első füves cigi, az hihetetlen volt, valami csodálatos volt. Az sosem jön vissza, amikor az ember állandóan röhög mindenben. Páros lábbal ugráltam, kitiltottak a moziból a híradó alatt, ez volt, kész. Akkor megtudtam, hogyan kell ezt csinálni, természeteni, utána könnyen ment már.

Abigél a korabeli társadalmat „korruptnak és hazugnak” tartotta. Aktmodellként dolgozott a Képzőművészeti Főiskolán,²⁰ tehetségesen rajzolt. Úgy érezte, amikor Gracidin hatása alatt állva alkot, nemcsak a dimenziók lettek hihetetlenül élesek, hanem belelátott a modellbe is. Az interjúkészítés időszakában azt tervezte, hogy 20 év múlva, tehát 2004-ben is Magyarországon fog élni és lesz családja. Azonban manapság külföldön él. Elvonókúrára őt is, mint számos kortársát, elmeegógyintézetbe vitték, ahol brutális tapasztalatokat szerzett: „Volt olyan, hogy egyszer hipp-hopp bekerültem az elmeegógyintézetbe, minden izé nélkül. És ott próbáltak valami más anyagot adni, de ezzel nem tudtak mit kezdeni, mert ellentétes hatásokat váltott ki. A legdurvább a Velorex nevű gyógyszer volt. Futkároztam a folyosón éjszaka, kértem a felmosóröngyöt, hadd mossak fel.” (A „minden izé nélkül” arra vonatkozik, hogy nem kérdezték meg őt, akarja-e az elvonást ilyen módszerekkel, egyszerűen be kellett vonulnia.)

A korabeli városi legenda szerint a híres-hírhedt bűnügyi műsorvezető, Szabó László fia volt. Valójában a kékfényes Szabó csak névrokona volt Szabó „Abigél” Lászlónak.

²⁰ Uo.

Hősünk apja egy esztergályos volt, akitől a fiú anyja 21 év házasság után vált el. Az aszszony a PIÉRT-nél dolgozott csoportvezetőként.²¹ Seszták Ágnes cikke szerint az apa rendszeresen verte fiát, barátait pedig eltiltotta tőle.²² Anyja emlékezése szerint Abigél ezután kezdett el csavarogni. Édesanyjával szoros kapcsolatban volt. „Kétféle nevelést kaptam: apámtól szigorúságot, édesanyámtól szeretetet” – vallotta Abigél.²³ Anyukája külön szobát választott le neki kis lakásukban. Amikor börtönbe került, a beszélőkre anyja svédgombát, rántott gombát, madártejet vitt be neki.²⁴ 1986-ban Abigél már házas volt,²⁵ azonban feleségével nem élt együtt. Édesanyja élettársi kapcsolatban élt akkoriban, és a férfi 10 éves gyermekét nevelte. Apjával szülei válása után megszakadt a kapcsolata.²⁶

A „kékfényes” és a „drogos” Szabót összekapcsoló legendát valószínűleg a névrokonság alapozta meg, de a két személy közötti ellentét tehetta érdekessé és szélesebb körben ismertté. Természetesen nem arról van szó, hogy az alma ne eshetne messze a fájától, és egy bűnügyi műsorvezető fiát ne ítélnék el kábítószerrel való visszaélés miatt. Népszerűvé az tehetta a fenti kitalált történetet, hogy pontosan az a fajta hír volt, amit sokan hallani akartak. A kékfényes műsorvezető drogozó hippikről beszél a tévében, miközben saját fiát sem tudta megnevelni – kínálta a legenda a valóság pikáns alternatíváját. Nem utolsósorban kárörvendésre és a rendszer felé történő fityiszmutatásra is kiválóan alkalmas volt. A Rendőrtiszti Főiskolán 1979-ben készült egy szakdolgozat, amely Abigélről és baráti köréről szólt: a „narkotizáló, talajvesztett fiatalokat” próbálta a korabeli rendőrség jó útra téríteni, vagyis „a szocialista társadalom hasznos tagjává” nevelni.²⁷ A szerző is hangsúlyozta, hogy a fiatalok nem bűnözők, hanem „kóros szenvedélyük kielégítéséhez” váltanak ki hamis recepteket, amit lehetővé tesz az „egészségügyi dolgozók” hanyagsága is.²⁸ Abigél és barátai a rendőrségi forrás szerint 1975 nyaratól gyülekeztek az Astoria aluljáróban a délutáni és koraesti órákban.²⁹ Jó időben az aluljáró kijáratánál levő füves részen vagy a Múzeumkertben, esős idő esetén az aluljáróban, illetve a Marika bisztróban. A rendőrségi forrás úgy jellemezte a csoportot, mint extravagánsan öltözködő, többségében fiúkból álló társaságot, akik szakadt csöves farmerban, jelvényekkel díszített bőrdzsekiben járnak. Saját magukat hipstereknek vagy hellseknek nevezték. 10–15-en voltak, a fűre feküdtek, hangoskodtak, feltűnően fogyasztották a szeszes italokat.³⁰ A legnagyobb botránynak azt tartotta a rendőrség, amikor H. Éva fiatalkorú meztelenre vetkőzve sétált a Rákóczi úti forgatagban. A csoport magjához tartozott Abi-

²¹ BFL XXIV-1. BRFK, 161. doboz. (A PIÉRT az ÁPISZ mellett a másik országos – állami – papír- és író-szer-kereskedelmi vállalat volt.)

²² SESZTÁK: I. m.

²³ BFL XXIV-1. BRFK, 161. doboz.

²⁴ SESZTÁK: I. m.

²⁵ Feleségével, Horváth Ceciliával 1985-ben házasodtak össze: BFL XXIV-1. BRFK, 161. doboz.

²⁶ Uo.

²⁷ NÉMETH Zsolt: *Narkotizáló fiatalok csoportjainak felderítése és bomlasztása operatív feldolgozással*, szakdolgozat, Rendőrtiszti Főiskola, Budapest, 1979, 1.

²⁸ Uo., 2.

²⁹ Uo., 4.

³⁰ Uo., 5.

gél, „Lekvár” és „Szöke Laci”.³¹ Egy, a csoportba beépített ügynök jelentése szerint Parkánt és Trioxazint fogyasztottak, és gyakran jártak az Ifjúsági Park előtti Duna-partra, a Bem rakparti I. kerületi művelődési házba, éjszakáikat a kelenföldi lakótelep tízemeletes házainak összekötő folyosóin töltötték.³² A gyógyszereket többek között a Boráros téri gyógyszertárban váltották ki. Az éjszakai ügyeletes kihívta hozzájuk a rendőrjárórt, azonban nem tudták bűnösségüket bizonyítani, mivel a járőr egymás előtt kérdezte ki a fiatalokat, így egybehangzóan azt vallották, hogy a recept kiváltására ismeretlen személy kérte meg őket.³³ 1975. október 28-án az akkori Felszabadulás téren (ma: Ferenciek tere) a rendőrök eljárást kezdeményeztek Abigél és barátai („Csülök”, „Csikk” és „Cipi”) ellen.³⁴ A rendőrök szerint a gyógyszertől befolyásolt állapotú fiatalok lökdösték egymást és trágár kifejezéseket használtak. A közegek előállították és kihallgatták őket.³⁵ A rendőrségi források szerint a fiatalok a rendszeres igazoltatásokat zaklatásként élték meg. Próbálták elkerülni a hatóságot: előbb a Március 15. téren, majd a Batthyány téren gyülekeztek, 1976-tól már a XI. kerületben, gyakran a kerületi pártházban (Kőrösi Csoma út 8.) rendezett Beatrice-koncerteken.³⁶ 1976-ban Abigél és baráti társasága részt akart venni a mohácsi busójáráson. 1976. február 29-én vasárnap el is utaztak a helyszínre, azonban a rendőrök igazoltatták és hazaküldték őket ruházatuk és viselkedésük (Parkán-fogyasztásuk) miatt.³⁷ Az igazoltatás célja a csoport feltérképezése is volt.³⁸ 1976. március 13-án a fiatalokat, köztük Abigélt egy Beatrice-koncertről állították elő. Amikor a rendőrség megérkezett, a földön ültek, illetve feküdtek. Az előállítás jogalapja a közveszélyes munkakerülés volt, mivel munkahelyük, megélhetési forrásuk nem volt.³⁹ Abigél számos peréből egy-kettő kutatható Budapest Főváros Levéltárában. Az ellene lefolytatott recepthamisítási eljárások teljes mértékben hasonló koreográfia szerint zajlottak le, így egyet elemzünk részletesebben. 1986. április 21-én házkutatás során lefoglaltak nála „cannabist tartalmazó növényi anyagból készített” cigarettákat. Az eljárás során felvett orvosszakértői vélemény részletesen ábrázolja Abigél szerhasználati szokásait. 13 éves korától fél éven át rendszeresen szipuzott, majd 3 évig Parkánt szedett. Amikor azt kivonták a forgalomból, áttért a Gracidinre. Eleinte naponta 4-5 darabot vett be, majd akár 20-25-öt is. Desopimont, Coderitet és Hydrocodint is használt, Noxiront azonban nem, mert úgy érezte, az lelassítja. 1983-tól tért át a füves cigaretta használatára. A kendertől boldognak és bizakodónak érezte magát, úgy érezte, mindent intenzívebben él meg, az aktuális élmények pozitív színezetet kapnak. Naponta

³¹ Lekvár: Boroska Tibor, Szöke Laci: Kovács László.

³² NÉMETH: *I. m.*, 8.

³³ *Uo.*, 11.

³⁴ Csülök: Horváth Csaba, Csikk: Szekeres Mihály, Cipi: Czippauer László.

³⁵ NÉMETH: *I. m.*, 21.

³⁶ *Uo.*, 22.

³⁷ Abban az évben alakították ki a mohácsi csata 450. évfordulóján a történelmi emlékhelyet Mohácson.

³⁸ NÉMETH: *I. m.*, 24. „Astoriásoknak” tartották Abigélt, Scahuer Lászlót, Gencz Zoltánt, Pellek Lászlót, Kovács Lászlót, Bogyót (Bogyai Zoltán), Cipit (Czippauer János), Dokit (Dorogházi Károlyt), Zolikát (Gencz Zoltán), Koxit (Jakab Viktor), Luit (Lueff Sándor), Manót (Schapp Ervin), Zsozsót (Zsolti József).

³⁹ *Uo.*, 26.

tíz szál cigarettát szívott el. A kender akkoriban szabadon termett az országban, könnyen hozzájutott. Művészi önmegvalósítása a rajzoláson kívül a Falatrax nevű zenekar volt, amely az Almássy téren többször koncertezett: „Zenei lázadás volt, üvöltés, káosz. Én így reagáltam a kommunizmusra, vagy szocializmusra.” Abigél egyik legjobb barátjának, Savanyának tragikusan alakult az életútja:

Savanya nagyon aranyos ember volt. Nekem és a Szecsának legnagyobb barátunk volt. [...] Rá bármikor bármilyen ügyben számíthattál. Volt egy lakásuk, a T-val éltek akkor együtt. Mindig ott volt náluk a buli [...] Hihetetlen, milyen történetek voltak. [...] Ha elmentünk valahová, autót szerzett Savanya, mindent megmozgatott. Ilyen ember volt. Nem tudom, tudjátok, hogy lett vége? Megölte a feleségét, majd magát is azonnal. A barátnője nagyanyja rákos beteg volt, Dolargánt kapott, ami olyan, mint a morfium. Savanya ezen az úton keresztül nagyon könnyen hozzájutott aztán. Ő ment le váltani. Kapott belőle a nagymama is amennyi kellett, de jó nagy részeket Savanya meg a brigád elfogyasztott. [...] Amikor meghalt a nagymama, ennek vége volt, nem jutott Dolorganhoz, jött a katt, egy örület, féltékenységi jelenet. Azért ölte meg a csajt, aztán rájött, mit csinált, aztán hirtelen magát. Én akkor nem voltam itthon. Amikor hazakerültem, megtudtam, hogy a Savanya meghalt, elégették, és egy urnában volt a Savanya. Akkor tudtam meg, mi a végakarata. Előjött az, hogy ő soha nem volt külföldön, és [...] hogy a hamvait valahol szétszóránánk a tengerben. Messzire vigye a természet. Akkor [...] úgy alakult, egy haver kihozott minket egy fehér Mercédesszel és beraktuk a csomagtartóba a Savanya urnáját, úgy, ahogy volt. [...] Bőröndök, ez-az mellé. Hozzáteszem, Szecska meg Rita hozott magával mák-teát is. Ülés mellett, a kesztyűtartóban volt a mák, két literes üvegben. Így indulunk. Savanya meg hátul [...]. Akkor még nem is gondoltam, de most már tudom, bűncselekménynek számít kivinni emberi hamvat, bármilyen testrészt is. Útközben persze elejtette valaki ezt a történetet. Ausztriában meg is állítottak minket. Hát hogyne. Fehér Mercédesszel, ne már, kik ezek, hogy néznek ki, minden. Mindent kipakoltattak az autóból. Arra emlékszem, a Szecska olyan ügyesen csinálta az egészet. [...] Egy papírdobozban volt az urna, sarkában a csomagtartónak. [...] Egyik bőröndöt átvett nézve, vissza lett rakva. És fogta Szecska és gyorsan odarakta [Savanya urnáját]. És ennyi volt. [...] Nálam volt egy cameles doboz, abban volt 3 joint. A máktea a kesztyűtartóból eltűnt. Ezen kívül úgy szétszedték az autót, hogy még a visszapillantó tükröt is leszedték. Odajött a rendőr vigyorgó pofával. Nem láttam nála a jointot, de szerintem elszívta. Benézett az ablakba, villogó piros szemekkel. [...] Elengedtek minket. [...] Így vittük ki Savanyát. ide került Amszterdamba. És elszórtuk a csatornába.⁴⁰

⁴⁰ Savanya hamvainak kiszállítása rokon vonásokat mutat az autó csomagtartójában szállított nagymama városi legendájával, lásd www.urbanlegends.hu/2006/09/hogyan-ettuk-meg-a-nagymamat.

Tragikusan, akárcsak Abigél gyermekkori jó barátjának, a Csülök becenévre hallgató H. Csabának.⁴¹ Ő cannabist szívott pipában, ezért indult ellene eljárás 1986-ban, 29 éves korában. A vadkendert Budapest külterületén gyűjtötte, s a lakásában szárította ki. Az eljárást azonban megszüntették, mivel Kisszékelyi Ödön orvosszakértői véleménye szerint a nála lefoglalt fű nem érte el azt a mennyiséget, amit abban a korban bódultságkeltőnek tartottak. H. Csaba édesanyja a fiú kilencéves korában meghalt, édesapja újránősült, H. Csabának mostohatestvére született. Az általános iskola elvégzése után villanyszerelő szakközépiskolába járt, azonban nem fejezte be. Tanúkihallgatási jegyzőkönyvében beszámolt arról, hogy Abigél baráti társaságához tartozott: Abigél barát-nőjével, P. Andreával ugyanazon ház építkezésén takarítottak, feketén.⁴² (Abigél vele készített interjúnkban ezt megerősítette.) Csülök is ott volt abban a Bartók Béla úti pinceklubban, ahol Abigél először kipróbálta a Parkánt. Amikor a munkát az építkezésen befejezte, egy bőrös kisiparosnak segített be: nyakkendőt és övet árult a városban, butikokban házalt. H. Csaba V. Jenő nevű barátjánál lakott, és rendszeresen füveztek. H. Csaba 1978-ban részt vett kórházi elvonókúrán, de a kezelés hatástalan volt. A nagymamájától örökölt pénzből egy nagy Citroën autót vásárolt – akkoriban státuszszimbólumnak számított –, azonban a kocsi összetörte. Vett egy új autót, szintén Citroënt. H. Csabától 1988. március 31-én vadkendert foglalt le a rendőrség 4 darab műanyag zsákban és egy nejlontasakban.⁴³ H. Csaba nem sokkal a rendszerváltás után kábítószer-túladagolásban meghalt.

Abigélt az írásos forrásokban ezután szem elől tévesztettük. Az önmagát kereső fiatalember, a többféle identitást is felöltő, a társaság középpontjában levő figura, a rendőrség szerint megtévedt és regulázásra szoruló fiatal, a bíróság szerint recepthamisító további sorsát sokáig úgy tűnt, nem sikerül felderítenünk. Végül a Facebookon találtuk meg, majd skype-on keresztül készítettünk interjút vele. Önmagával és a világgal elégedett, pozitív személyiséget ismertünk meg. 1987-ben hagyta el az országot, „elege lett az egészből”. Először Ausztriába került, de megfigyelte a magyar rendőrség, félt, hogy visszatoloncolják, így két nap után Olaszországba távozott, majd másfél év után Belgiumba ment. Ott telepedett le tartósan, előbb Cilivel, a feleségével, majd egyedül, egészen 2000-ig. Favágóként dolgozott, feketén. 2000-ben visszatért Magyarországra, és 2005-ben újra börtönbe került, szintén szerhasználat miatt. Ráadásul ugyanoda, ahová fiatalokéként. Ugyanazokat a túlélési taktikákat alkalmazta a börtönben: társai felnéztek rá, mert gyönyörűen rajzolt, több nyelven beszélt és szívesen megírta a leveleket is a többiek helyett. Manapság Amszterdamban él szerelmével. Biciklifutár és posta. „Olyan hivatalos vagyok, mint Magyarországon nem voltam soha” – mondta, utalva arra, hogy bejelentett munkája van és nyugdíjas is Amszterdamban lesz. Magyarországra csak látogatóba jár vissza, vissztelepedni nem szándékozik.

⁴¹ Született 1957. szeptember 5-én. Anyja neve Gyurácz Irén. Lakóhelye: XI. kerület Szakasits Árpád u. 36/b V. emelet 32.

⁴² BFL XXIV-1. BRFK, 161. doboz, 1088/1986, H. Csaba tanúkihallgatási jegyzőkönyve, 1986. május 18.

⁴³ Uo.

Abigél sorsa szimbolizálja egyrészt azt, hogy az 1970–80-as évek Magyarországn, az „Ólomidő”-érzésből,⁴⁴ abból, hogy nem történik semmi, és a társadalomban nem lesznek változások, kiutat jelenthetett a szerhasználók közössége. Az összetartó baráti társaság értékelte Abigél művészi ambícióit is, és a korszakban kihívónak számító öltözködésével, szabad világlátásával példakép lehetett a fiatalabbak számára is a narkós szubkultúrában. Másrészt az államhatalom közbeavatkozása, amely még olyan mindennapi szinteken is érvényesült, hogy a rendbontónak tartott fiatalok nem vehettek részt a mohácsi busójáráson, és az, hogy recepthamisítás és bódító hatású szerek használata miatt fiatalokként börtönbe zárták, bizonyítja: az államhatalom (akárcsak a Nagyfa-galeri tagok esetében)⁴⁵ nem bánt kesztyűs kézzel azokkal, akik az ideológiával – ha minimális mértékben is, de – nyíltan szembeszálltak. Megtapasztalhatta a korabeli, elmebetegintézetben zajló, manapság brutálisan tartott elvonást is. Mindez Abigélt nem törte meg. Manapság nap mint nap pozitív üzenetekkel indítja a napot facebookos oldalán, s maradt az, aki volt: Abci, hosszú hajjal és atletikus testalkattal. „Én most is lázadó vagyok, az egész iránt, ami van” – summázta életfilozófiáját Abigél a vele készített interjúnk végén.

Avebury kőköre

⁴⁴ Bajzát Sándor (Bajzi) utalt erre vele készített életútinterjújában: Margarethe von Trotta filmjének címe.

⁴⁵ Részletesebben lásd HORVÁTH Sándor: *Kádár gyermekei*, Nyitott Könyvműhely, Budapest, 2009.